

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА
ИНСТИТУТ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ
ИНСТИТУТ ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ

За издаваче
др Јованка Шарановић

Главни и одговорни уредници
пуковник др Далибор Денда
др Бојан Б. Димитријевић
др Димитар Тасић

Редакција
Др Миле Бјелајац, др Предраг Ј. Марковић, др Коста Николић, др Слободан Селинић, пуковник др Миљан Милкић, др Татјана Милошевић (секретар редакције), проф. др Горан Латиновић (Босна и Херцеговина), др Константин Никифоров (Русија), др Ефпраксија Пасхалиду (Грчка), др Тодор Петров (Бугарска), др Кармен Сорина Рижновеану (Румунија)

Рецензенти
академик Љубодраг Димић (Србија)
др Јарослав Вишњаков (Русија)
др Харолд Раф (САД)

Лектура и коректура
Јелица Војиновић
Јелена Милосављевић

Техничка обрада текста
Мирјана Вујашевић

Прелом и графички дизајн корица
Ђорђе Секерезовић

ISBN 978-86-81121-30-6
ISBN 978-86-7005-175-1
ISBN 978-86-7403-256-5
ISBN 978-99976-49-23-2

Штампање овог зборника помогли су Министарство одбране и Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Предња корица: Петар Лубарда, Устанак (1966), уље на платну 173×177 cm
© Уметничка збирка Галерије Дома Војске Србије
Front cover: Petar Lubarda, Uprising (1966), oil-on-canvas 173×177 cm
© Art Collection, Gallery of the Central Military Club

© Институт за стратегијска истраживања, Београд, 2021.
© Институт за новију историју Србије, Београд, 2021.
© Институт за савремену историју, Београд, 2021.
© Универзитет у Бањој Луци, Бања Лука, 2021.
© Аутори

***ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
75 ГОДИНА КАСНИЈЕ***

Том 2

БЕОГРАД, 2021.

САДРЖАЈ / CONTENT / СОДЕРЖАНИЕ

IV РАТНЕ ОПЕРАЦИЈЕ И ПОКРЕТИ ОТПОРА / WAR OPERATIONS AND RESISTANCE MOVEMENTS/ ВОЕННЫЕ ОПЕРАЦИИ И ДВИЖЕНИЯ СОПРОТИВЛЕНИЯ

Manuel Stănescu

ROMANIAN-GERMAN MILITARY RELATIONS DURING
THE CAMPAIGN FOR THE CONQUEST OF ODESSA,
AUGUST-OCTOBER 1941

Мануел Станеску

РУМУНСКО-НЕМАЧКИ ВОЈНИ ОДНОСИ У ТОКУ КАМПАЊЕ
ЗА ОСВАЈАЊЕ ОДЕСЕ, АВГУСТ – ОКТОБАР 1941

Мануел Станеску

ВОЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО РУМЫНИИ И ГЕРМАНИИ
В ХОДЕКАМПАНИИ ПО ЗАВОЕВАНИЮ ОДЕССЫ,
АВГУСТ – ОКТЯБРЬ 1941 Г.

13

Валерий Николаевич Замулин, Виктор Валерьевич Замулин
ОКРУЖЕНИЕ ГЕРМАНСКИХ ВОЙСК В РАЙОНЕ КАСТОРНОГО
И ГОРШЕЧНОГО ЗИМОЙ 1943 Г. НАЧАЛО ФОРМИРОВАНИЯ
КУРСКОГО ВЫСТУПА.

Валериј Николајевич Замулин, Виктор Валерјевич Замулин
ОКРУЖЕЊЕ НЕМАЧКИХ ТРУПА У РЕЈОНУ КАСТОРНОГ
И ГОРШЕЧНОГ У ЗИМУ 1943. ГОДИНЕ. ПОЧЕТНА ФАЗА
ФОРМИРАЊА ЛИНИЈЕ ФРОНТА КОД КУРСКА

Valeriy N. Zamulin and Viktor V. Zamulin

ENCIRCLEMENT OF GERMAN TROOPS IN THE AREA
OF KASTORNOI AND GORSHECHNOI IN WINTER 1943.

THE FORMATION OF THE KURSK POSITION 29

Blaž Torkar

GERMAN ANTI-GUERRILLA OPERATIONS AGAINST SLOVENIAN
PARTISANS: THE BATTLE ON THE MOUNTAIN OF RDEČI ROB
(20-22 AUGUST 1944)

Блаж Торкар

НЕМАЧКЕ ПРОТИВГЕРИЛСКЕ ОПЕРАЦИЈЕ ПРОТИВ
СЛОВЕНАЧКИХ ПАРТИЗАНА: БИТКА НА ПЛАНИНИ РДЕЧИ РОБ
(20.-22- АВГУСТА 1944)

Блаж Торкар

НЕМЕЦКИЕ ПРОТИВОПОВСТАНЧЕСКИЕ ОПЕРАЦИИ ПРОТИВ
СЛОВЕНСКИХ ПАРТИЗАНОВ, БИТВА НА ГОРЕ РДЕЧИ РОБ
(20 -22 АВГУСТА 1944 ГОДА) 63

Раде Ристановић

„УРБАНА ГЕРИЛА“ – ПРИМЕР КОМУНИСТИЧКОГ И РАВНОГОРСКОГ
ПОКРЕТА ОТПОРА У БЕОГРАДУ 1941–1944.

Rade Ristanović

“URBAN GUERRILLA”: AN EXAMPLE OF THE COMMUNIST AND
ROYALIST RESISTANCE IN BELGRADE 1941–1944.

Раде Ристанович

„ГОРОДСКАЯ ГЕРИЛА“ – ПРИМЕР КОМУНИСТИЧЕСКОГО
И РАВНОГОРСКОГО ДВИЖЕНИЯ СОПРОТИВЛЕНИЯ
В БЕЛГРАДЕ 1941 – 1944 ГГ. 79

Слободан Ђукић

СРЕМСКИ ФРОНТ 1944–1945. ГОДИНЕ

Slobodan Đukić

THE SREM FRONT 1944-1945

Слободан Джукич

СРЕМСКИЙ ФРОНТ 1944–1945 ГГ. 107

M. Christian Ortner

THE VIENNA OFFENSIVE, APRIL 1945

M. Кристијан Ортнер

БЕЧКА ОФАНЗИВА, АПРИЛ 1945

M. Кристиан Ортнер

ВЕНСКОЕ НАСТУПЛЕНИЕ, АПРЕЛЬ 1945-го. 125

Марко Б. Милетић

УНИШТАВАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ВОЈНОИНДУСТРИЈСКИХ
КАПАЦИТЕТА У ТОКУ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Marko B. Miletić

DESTRUCTION OF YUGOSLAV MILITARY INDUSTRIAL
CAPACITIES DURING THE WORLD WAR II

Марко Б. Милетич

УНИЧТОЖЕНИЕ ВОЕННО-ПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА
ЈУГОСЛАВИИ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ 143

Helene Heldt

THE END OF WORLD WAR TWO IN POTSDAM

Хелена Хелд

ЗАВРШЕТАК ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА У ПОТСДАМУ

Хелена Хелъдт
КОНЕЦ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ В ПОТСДАМЕ 165

V Личности / PERSONALITIES / Личности

Наташа Милићевић
ИЗМЕЋУ КОЛАБОРАЦИОНИЗМА И ПАТРИОТИЗМА: КОМЕСАР
ДАРКО ПЕТРОВИЋ 1941–1944.
Nataša Milićević
BETWEEN COLLABORATIONISM AND PATRIOTISM: COMMISSIONER
DARKO PETROVIĆ 1941–1944
Наташа Миличевич
МЕЖДУ КОЛЛАБОРАЦИЗМОМ И ПАТРИОТИЗМОМ: КОМИССАР
ДАРКО ПЕТРОВИЧ 1941 – 1944 ГГ. 185

Сања Петровић Тодосијевић
КО ЈЕ БИО МИЛИСАВ БОРЂОШКИ? ВЕЛИКА „ПРОВАЛА“
КОМУНИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ПАРТИЗАНСКЕ АКЦИЈЕ
У ШАПЦУ И ОКОЛИНИ ЈАНУАРА 1942. ГОДИНЕ
Sanja Petrović Todosijević
WHO WAS MILISAV BORĐOŠKI? THE BIG “BREACH” INTO
THE COMMUNIST ORGANIZATION AND THE PARTISAN ACTION
IN ŠABAC AND ITS VICINITY IN JANUARY 1942
Саня Петрович-Тодосиевич
КТО БЫЛ МИЛИСАВ БОРДЖОШКИ? БОЛЬШОЙ „ПРОВАЛ“
КОМУНИСТИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ И ПАРТИЗАНСКИЕ ОПЕРАЦИИ
В Г.ШАБАЦ И ЕГО ОКРЕСТНОСТЯХ В ЯНВАРЕ 1942 ГОДА 207

Ена Мирковић
ПОЛИЦАЈЦИ – САРАДНИЦИ НОП-а У ОКУПИРАНОМ
БЕОГРАДУ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА
Ena Mirković
POLICE OFFICERS–ASSOCIATES OF NOP IN OCCUPIED
BELGRADE DURING THE SECOND WORLD WAR
Ена Миркович
ПОЛИЦЕЙСКИЕ – АГЕНТЫ НАРОДНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНОГО
ДВИЖЕНИЯ В ОККУПИРОВАННОМ БЕЛГРАДЕ ВО ВРЕМЯ
ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ 233

Александар В. Милетић
ПОЛИТИЧКИ ШЕФ ВОЈНЕ МИСИЈЕ. МИЛОВАН ЂИЛАС У СССР-У 1944.
Aleksandar V. Miletić
POLITICAL HEAD OF THE MILITARY MISSION. MILOVAN DJILAS
IN THE USSR IN 1944

Александар В. Милетић
ПОЛИТИЧЕСКИЙ РУКОВОДИТЕЛЬ ЮГОСЛАВСКОЙ ВОЕННОЙ
МИССИИ В СССР. МИЛОВАН ДЖИЛАС В 1944-ОМ. 257

VI ПОСЛЕ РАТА / AFTER THE WAR / ПОСЛЕ ВОЙНЫ

Александар Ракоњац
КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ, МЕЂУНАРОДНЕ
ОКОЛНОСТИ И КОНФИСКАЦИЈА ИМОВИНЕ ОКУПАТОРА
И ЊЕГОВИХ САРАДНИКА КАО МЕРА РЕВОЛУЦИОНАРНОГ
ПРЕОБРАЖАЈА ДРУШТВА (1944–1945)
Aleksandar Rakonjac
THE COMMUNIST PARTY OF YUGOSLAVIA, INTERNATIONAL
CIRCUMSTANCES AND THE CONFISCATION OF PROPERTY
OF THE OCCUPIERS AND THEIR ASSOCIATES AS A MEASURE
OF THE REVOLUTIONARY TRANSFORMATION OF SOCIETY (1944–1945)
Александар Ракоњац
КОМУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ ЮГОСЛАВИИ, МЕЖДУНАРОДНАЯ
ОБСТАНОВКА И КОНФИСКАЦИЯ ИМУЩЕСТВА ОККУПАНТОВ И ИЗ
ПОДЕЛЬНИКОВ КАК МЕРЫ РЕВОЛУЦИОННОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ
ОБЩЕСТВА (1944-1945 гг.) 277

Драженко Буровић
РЕВОЛУЦИОНАРНА ВЛАСТ И ИЗБЈЕГЛИЧКО ПИТАЊЕ
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 1945-1946. ГОДИНЕ
Draženko Đurović
REVOLUTIONARY GOVERNMENT AND THE REFUGEE ISSUE
IN BOSNIA AND HERZEGOVINA 1945-1946
Драженко Джурович
РЕВОЛУЦИОННАЯ ВЛАСТЬ И ПРОБЛЕМА БЕЖЕНЦЕВ
В БОСНИИ И ГЕРЦЕГОВИНЕ 1945-1946 гг. 299

Миљан Милкић
ЈУГОСЛОВЕНСКО-ИТАЛИЈАНСКИ ПРЕГОВОРИ О ОСЛОБАЂАЊУ
ЛИЦА ОСУЂЕНИХ ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА
Miljan Milkić
YUGOSLAV-ITALIAN NEGOTIATIONS ON THE RELEASE
OF PERSONS CONVICTED DURING THE SECOND WORLD WAR
Милян Милкич
ЮГОСЛАВСКО-ИТАЛЬЯНСКИЕ ПЕРЕГОВОРЫ ОБ ОСВОБОЖДЕНИИ
ЛИЦ, ОСУЖДЕННЫХ ВО ВРЕМЯ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ 317

Ивана Добривојевић Томић

У ПОТРАЗИ ЗА БОЉОМ БУДУЋНОШЋУ. НАСЕЉАВАЊЕ КОЛОНИСТА
У ВОЈВОДИНИ У ПРВИМ ГОДИНАМА НАКОН ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Ivana Dobrivojević Tomić

IN PURSUIT FOR BETTER FUTURE. SETTLEMENT OF COLONISTS
IN VOJVODINA IN THE FIRST YEARS AFTER THE SECOND WORLD WAR

Ивана Добривоевич Томич

В ПОИСКАХ ЛУЧШЕГО БУДУЩЕГО: ПОСЕЛЕНИЕ КОЛОНИСТОВ
В ВОЕВОДИНЕ В ПЕРВЫЕ ГОДЫ ПОСЛЕ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ..... 339

VII ИСТОРИОГРАФИЈА И КУЛТУРА СЕЋАЊА / HISTORIOGRAPHY AND MEMORY CULTURE / ИСТОРИОГРАФИЈА И КУЛТУРА ПАМЈАТИ

Татјана Милошевић

ГЕНОЦИД НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВЕ ХРВАТСКЕ НАД СРПСКИМ
НАРОДОМ У ИСТРАЖИВАЊИМА ВОЈНОИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА

Tatjana Milošević

MILITARY HISTORY INSTITUTE'S RESEARCH ON GENOCIDE AGAINST
THE SERBIAN PEOPLE IN INDEPENDENT STATE OF CROATIA

Татјана Милошевич

ГЕНОЦИД НЕЗАВИСИМОГО ГОСУДАРСТВА ХОРВАТИИ
ПРОТИВ СЕРБСКОГО НАРОДА В ИССЛЕДОВАНИЯХ
ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА 365

Невена Даковић, Александра Колаковић

ДРАНЦИ И СТАРО САЈМИШТЕ: ЗАШТО И КАКО ТРЕБА УЧИТИ
О ХОЛОКАУСТУ У 21. ВЕКУ?

Nevena Daković, Aleksandra Kolaković

DRANCY AND STARO SAJMIŠTE: WHY AND HOW SHOULD
WE LEARN ABOUT THE HOLOCAUST IN THE 21ST CENTURY?

Невена Дакович, Александра Колакович

ДРАНЦИ И СТАРО САЈМИШТЕ: ЗАЧЕМ И ПОЧЕМУ
НЕОБХОДИМО ИЗУЧАТЬ ХОЛОКОСТ В 21 ВЕКЕ? 383

Милана Живановић

СЕЋАЊЕ НА УЧЕШЋЕ РУСА У ПОКРЕТУ ОТПОРА
И ОСЛОБОДИЛАЧКИМ ОПЕРАЦИЈАМА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Milana Živanović

THE MEMORY ON THE PARTICIPATION OF THE RUSSIANS
IN THE RESISTANCE MOVEMENT AND IN THE LIBERATION
OPERATIONS IN YUGOSLAVIA

Милана Живанович

ПАМЯТЬ ОБ УЧАСТИИ РУССКИХ В ДВИЖЕНИИ СОПРОТИВЛЕНИЯ
И В ВОЕННЫХ ОПЕРАЦИЯХ ПО ОСВОБОЖДЕНИЮ ЮГОСЛАВИИ 409

УДК 94(497.11 Шабац)"1941"
343.322:929 Борђошки В.

Др Сања Петровић Тодосијевић
Институт за новију историју Србије
urans@gmail.com

**КО ЈЕ БИО МИЛИСАВ БОРЂОШКИ?
ВЕЛИКА „ПРОВАЛА“ КОМУНИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ
И ПАРТИЗАНСКЕ АКЦИЈЕ У ШАПЦУ И ОКОЛИНИ ЈАНУАРА
1942. ГОДИНЕ¹**

*„Ми смо дјеца, точније сирочад свог времена.
Ишли смо путевима које нам је то вријеме нудило,
а понекад смо их стварали сами.“
Игор Штикс, W (2020)*

Апстракт: Рад представља покушај да се укаже на велику „провалу“ комунистичке организације и партизанске акције у Шапцу и околини крајем 1941. почетком 1942. године, која је била последица систематичног рада немачке и колаборационистичке полиције на сузбијању комунистичког покрета, потискивања и скоро потпуног уништења Мачванског партизанског одреда од стране немачких војних снага, колаборационистичке управе и различитих квислиншких формација, али и издаје у партизанским редовима. Овом приликом скреће се пажња на полицијски досије Милисава Борђошког, бившег партизана који је крајем јануара 1942. Године, у изјави датој немачкој полицији, „откуцао“ скоро три стотине особа блиских КПЈ и скојевској организацији, а касније и партизанском одреду, као и на идентитет особе која се крила иза лажног имена Милисава Борђошког.

Кључне речи: Милисав Борђошки, Војислав Борђошки, Добросав Радовановић Народ, Гестапо, КПЈ, СКОЈ, Учитељска школа у Шапцу, Мачвански партизански одред, Концентрациони логор у Шапцу на Сави.

*Провале комунистичке организације
и партизанског покрета у Шапцу 1941–1942.*

Након напада Немачке и њених савезника на Југославију, априла месеца 1941. године, и поделе југословенске територије на више

1 Рад је настао као резултат рада у Институту за новију историју Србије који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС, а на основу Уговора о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2021. години бр. 451-03-9/2021-14/200016 од 5. 2. 2021.